

KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN JÄRJESTÄMÄ KESKUSTELUTILAISUUS ISO- JA PIENIKENKÄISTEN KULUTTAJIEN ONGELMISTA JA NIIDEN RATKAISUMAHDOULLISUUKSISTA KAUPAN JA TEOLLISUUDEN TOIMIALOILLA 27.8.1998.

Osallistujat: Iso- ja pienikenkäisten yhdistyksen hallituksen jäsenet
Kaupan edustajia
Teollisuuden edustajia
Kuluttajaviranomaisia
Kuluttaja-lehti

Paikka: Kuluttajavirasto, Iso neuvotteluhuone, Haapaniemenkatu 4 A, 7.krs,
00530 HELSINKI

Tilaisuuden alussa kahvitarjoilu.

OHJELMA

- 13.00-13.10 Tilaisuuden avaus ja tavoitteet, ylitarkastaja Eeva-Liisa Koltta-Sarkanen, Kuluttaja-asiaain neuvottelukunta.
- 13.10-13.30 Kuluttajaviraston käytettävissä olevista menetelmistä Iso- ja pienikenkäisten ongelmien ratkaisuihin, ylijohtaja Marita Wilska, Kuluttajavirasto.
- 13.30-13.45 Vaatteiden ja jalkineiden standardointi, toiminnaajohtaja Inkeri Pylvänäinen, Standardisointisyhdistys TEVASTA ry.
- 13.45-14.00 Kaupan mahdollisuudet palvella eri kokoisia kuluttajia, toimitusjohtaja Yrjö Gorski, Suomen Kenkäkauppiain Liitto ry.
- 14.00-14.15 Eurooppalaisten markkinoiden mahdollisuudet eri kokoisten kuluttajien tarpeiden huomioon ottamiseksi, ostopäällikkö Eija Välsänen, KESKO.
- 14.15-14.30 Vaatteita ja kenkiä pienikokoisille, kauppias Pirkko Takalo, Piccola Donna.
- 14.30-16.00 Keskustelu ja johtopäätökset, puheenjohtajana ylijohtaja Marita Wilska.

Yhdistyksemme jäsen, Luottolinkki-lehden päätoimittaja Margit Ansamaa Hämeenlinnasta laati yllä mainitun tilaisuuden perusteella seuraavan artikkelin:

Erityisryhmät kuluttajina

Luottolinkki 4/98 lehdessä joka ilmestyi 20.11.1998 oli otsikon mukainen artikkeli. Se syntyi tarpeesta saada erityisryhmiä koskettavat ongelmat jokapäiväisessä elämässä tunnettavimmiksi sekä kannustaa muita saman ongelman kanssa olevia kuluttajia tiedostamaan etteivät he ole yksin ongelmansa kanssa. Artikkelin sai laajaa huomioita lukijoiltaan. Olen laatinut alkuperäisen artikkelin ja pyynnöstä referoinut tärkeimmät asiat tähän artikkeliin keskittyen viranomaisten kannanottoihin asiassa, sillä artikkelin pituuden ja laajuuden vuoksi en käsittele lainkaan meille jo tuttuja yhdistyksiimme kannanottoja asiassa. Alkuperäisessä artikkelissa haastateltiin puheenjohtajia Sirkka Paananen, Lyhytkasvuiset ry:stä ja Maiju Havinen, Pieni- ja Isokenkäiset ry:stä.

Kaikki alkoi siitä kun kansanedustaja Arja Ojala lähetti kirjelmän Kauppa- ja Teollisuusministeriölle erityisryhmiä koskettavista ongelmista. Ministeriö järjesti elokuussa keskustelutilaisuuden, jossa aiheena oli erikokoisten kuluttajien jokapäiväiseen vaatetukseen ja elämiseen liittyvät ongelmat ja niiden ratkaisumahdollisuudet kaupan- ja teollisuuden toimialoilla. Osallistujina mm. Iso- ja Pienikenkäisten yhdistyksen jäseniä, kaupan ja teollisuuden edustajia, kuluttajaviranomaisia sekä kuluttajalehti.

Ylitarkastaja Eeva-Liisa Koltta-Sarkanen Kauppa- ja teollisuusministeriöstä luonnehti heidän rooliaan seuraavasti. "Haluimme antaa eri tahoille mahdollisuuden keskustella aiheesta ja sen ongelmien ratkaisusta. Olemme tässä enemmänkin välittäjän roolissa kuin antamassa valmiita ratkaisuja. Vaatetukseen, asumiseen sekä muihin välineisiin liittyvät ongelmat ovat aina olleet olemassa, mutta vasta nyt niistä on julkisuudessa enemmän keskusteltu. Eri asia on, mitä keinoja viranomaisilla on selvittää erityisryhmiin kuuluvien todellinen lukumäärä. Lisäksi vielä se, millä perusteella kuluttajan katsotaan kuuluvan tai hän kokee kuuluvansa erityisryhmään. Ihminen voi kokea olevansa erityisryhmään kuuluva hyvinkin erilaisiin seikkoihin perustuen".

Keskustelimme erilaisista lainsäädännöllisistä mahdollisuuksista vaikuttaa kuluttajille tarkoitettujen tuotteiden saatavuuteen tai hintaan. Lainsäädäntöteitse ei erikokoisten kuluttajien ongelmia kuitenkaan voida ratkaista, kertoi Eeva-Liisa Koltta-Sarkanen. "Ongelman laajuutta voitaisiin selvittää tutkimuksella. Tutkimuksen tekemiseen pitäisi kuitenkin löytää jostakin rahaa. Luonnollisesti kartoitamme kaikki mahdollisuudet vaikuttaa asiaan niillä keinoin, jotka ovat käytettävissämme".

Pieni nainen - kansanedustaja Arja Ojala

Kansanedustaja Arja Ojala on yksi "erityisryhmäläinen". Kokemuksensa mukaan hän kohtaa päivittäin asioita, joissa ei löydä sopivia kenkiä ja vaatteita, kuin myös huonekalujen ja muiden välineiden käyttö aiheuttaa ongelmia. Arja jatkaa "Työssäni osallistun mm. tilaisuuksiin, joissa istuimet ovat liian korkealla eivätkä jalkani ylety lattialle. Tämä rasittaa ja aiheuttaa ylimääräistä väsymystä ja vaikeuttaa keskittymistä moniin tärkeisiin asioihin. Monet tuolithan on suunniteltu näyttäväksi ja isommille kuluttajille. Suunnittelussa tulisi ottaa entistä enemmän huomioon säädettävyyttä ja erilaisten kuluttajien tarpeet. Vammaisille on kehitetty tällaisia huonekaluja ja välineitä, mutta saatavuus ja hinta on vielä esteenä niiden hankinnalle. Jos ne olisivat laajemmin saatavissa, niin kysyntä sekä tarjonta kohtaisivat ja siten myös hinta putoaisi. Normaalisti myös keittiökalusteet ovat kiinteitä ja liedet ym. ovat valmiina, mutta niissä korkeuksissa palaa usein hihat valmistettaessa ruokaa eikä astiakaapin ylemmille hyllyille ylety ilman tuolia".

"Asenteiden muuttamista ja erilaisuuden hyväksymistä tarvitaan lisää. Päättäjät ja jopa ministeriöiden virkamiehet eivät aina tiedosta ja ymmärrä ongelman laajuutta." jatkaa Arja Ojala. Kyse onkin kokonaisvaltaisesta itsetunnon, lasten kasvun sekä terveyden ja turvallisuuden asiasta. Ongelma ei ole pelkästään käytännöllinen, vaan liittyy vahvasti ihmisen psyykkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin". Keskustelumme jatkuessa mietimme, millä tavoin kysyntä ja tarjonta sitten kohtaisivat toisensa. Löytyisikö lainsäädännöllisiä tai muita keinoja ongelman ratkaisemiseksi. Yksi voisi olla pienyrityttöyden tukeminen vielä enemmän sekä erilaisten helpotusten ja avustusten antaminen yrityksille, jotka valmistaisivat tuotteita erityisryhmille. Voisiko se tuoda ratkaisun ongelmaan? Arja Ojala kertoi, "näyttäisi siltä, että KTM:ssä on ymmärretty pienyrityälainojen myöntämisen merkitys ja mm. siitä on hyvä jatkaa".

Lopuksi Arja Ojala tuo esille ilonaiheena sen, että kansanedustajan lähettämä kirjelmä kauppa- ja teollisuusministeriöön otettiin vakavasti, ja se tuotti tuloksia jo nyt. Järjestetty keskustelutilaisuus ja myöhemmin mahdollisesti perustettava toimikunta toisivat mahdollisuuden poistaa ongelmia, jotka kohtaavat erityisryhmiä jokapäiväisessä elämässä.

Kuluttajaviraston keinot

Kuluttajaviraston ylijohtaja Marita Wilska kertoi, että heidän keinonsa vaikuttaa ongelman ratkaisuun ovat enemmänkin ns. pehmeitä keinoja. "Monet asiat, joiden kanssa työskentelemme ovat sellaisia, joista on lainsäädäntö olemassa. Viranomaiset ovat tottuneet toimimaan asioissa, joissa nimenomaan lainsäädäntö antaa mahdollisuuden vaikuttaa ja puuttua asioihin kuten esim. tuotteen turvallisuuteen, terveellisyyteen, kuluttajille sopivuuteen jne. Pehmeämpi vaihtoehto on valistus- ja informaatiotoiminta. Toiminnassamme korostuukin kuluttajanäkökulman esille tuominen. Se voi olla vaikuttamista asenteisiin ja tottumuksiin tai jonkun toisen viraston toimintaan. Samoin se voi olla vaikuttamista elinkeinoelämän toimintaan ja usein myös julkisen keskustelun herättämistä. Tämän tehtäväalueen olemme ottaneet itsellemme. Yksi päätehtävämme on kuluttaja-informaatio, jonka avulla parannamme kuluttajien hinta- laatu ja ympäristötietoisuutta.

Eritysryhmien ongelmassa kuluttajaviraston keinot eivät riitä kovin pitkälle, ainakaan vielä tässä vaiheessa. "Kun teemme kuluttajatutkimusta, niin ne tehdään yleensä tuotteista ja palveluista, joita on saatavilla. Eritysryhmien kohdalla kohtaamme ongelman, ettei tuotteita ole saatavilla. Mielenkiintoista järjestetyssä keskustelutilaisuudessa oli edustettuna olevien yhdistysten toivomus, että viranomaisten pitäisi puuttua siihen enemmän. Siten se ei jäisi vapaaehtoisjärjestöjen varaan, mikäli markkinamekanismit eivät pystyisi sitä ratkaisemaan. Kysymys on vaikea ja sen takia tästä tulee ehkä suhtautumiskysymys siitä, onko virastolla mitään muuta mahdollisuutta kuin informaation lisääminen, jos lainsäädäntöä ei ole olemassa. Käydyssä keskustelutilaisuudessa tuli selkeästi esille kattavien selvitysten tekeminen. Pohtia tulee kuitenkin myös kysymystä, onko viranomaisten turvattava erityisryhmien tuotteiden saatavuus. Rajanveto asiassa on vaikeaa" sanoo Marita Wilska. Marita Wilska jatkaa "Mielestäni järjestetty keskustelu oli hyödyllinen, sillä se avasi uuden näkökulman asioihin. Monesti ongelmaa ei tiedosta, ellei asiasta ole käyty keskustelua laajemmin tai siitä ei ole muuten riittävästi tietoa. Kuluttaja-asiaainneuvottelukunnassa on asiasta kyllä keskusteltu, mutta ongelman laajuutta ei pystytty vielä hahmottamaan pelkän kirjallisen aineiston perusteella. Keskustelussa tuli esille eri tahojen kertomat kokemukset ongelmista, jotka konkretisoivat lisää ongelmakenttää. Viranomaisilla ei ole kuitenkaan resursseja palvella yksittäisiä ryhmiä. Tulemme kartoittamaan mahdollisuutta tehdä kuluttajatutkimus asiasta, jolloin ongelman laajuus selviäisi ja se antaisi mahdollisuuden analyttisempään asian tarkasteluun jatkossa. Tarkoituksena olisi selvittää, missä ovat keskeisemmät ongelmat. Sitä kautta tietäisimme, missä riittäisivät pehmeämmät keinot ja missä taas tarvittaisiin vaikuttamista toisiin viranomaisiin".

Paneelikeskustelussa esille tullut toimikunnan perustaminen selvittämään asiaa, ei ole Marita Wilskan mielestä ollenkaan huono ajatus. Toimikunnassa tulisikin olla eri viranomaisia, joiden tehtäväkentät määriteltäisiin kuten kuluttajaviranomaisen, terveydenhuollon, kaupunkisuunnittelun jne. Vapaaehtoisjärjestöjen näkökulman esilletuominen olisi olennaista, koska sieltä tulisi oikea kysymyksenasettelu ja ongelma esille. Marita Wilskan näkemys oli myös, että KTM suhtautuu myönteisesti tutkimuksen teettämiseen ja tulee jatkossa mahdollisesti luomaan yhteyksiä tutkimuskeskukseen. Kuluttajavirasto tulee silloin olemaan mukana tutkimuksessa.

"Standardoinnin osalta näkisin asioiden olevan vielä avoimia ja niiden kehittäminen on kesken. Keskustelussa tuli esille myös suomen markkinoiden pienuus. Elinkeinoelämä ei näe ehkä riittävästi kannattavuutta lähteä palvelemaan erityisryhmiä". Toisaalta tämä antaa mahdollisuuden erikoistumiseen. Tällöin verkottuminen suurien ja pienten yritysten kesken tulee korostumaan. Pienyrityksillä on usein vastassa myös pääomien puute sekä toimintaan kohdistuvat ympäristön asenteet ja ennakkoluulot, toteaa lopuksi kuluttajaviraston ylijohtaja Marita Wilska.

Margit Ansamaa

"Pienyritysten työllistämiskyky Suomessa heikko"

Pohjalainen 12.11.1998 "Liike-elämä"

Helsinki

Suomen kansantalouden keskeisiä ongelmia ovat yrittäjien vähyys ja pienyritysten heikko työllistämiskyky. Tämä ei ole yritysten vika, vaan syyt löytyvät taloudellisista rakenteista.

Näin todetaan tuoreessa professori Vesa Kanniaisen toimittamassa kirjassa Yritykset kansantalouden perustana.

Vaikka yrittäjyydestä on viime vuosina keskusteltu paljon, tekemistä riittää tilanteen parantamiseksi. Kanniaisen toimittamassa kirjassa arvellaan, ettei meillä ole riittävästi ymmärretty yritystoiminnan edellytyksiä ja niiden merkitystä kansantalouden suorituskyvylle. Syyt siihen, miksi pienyritysten työllistämiskyky on meillä heikko, löytyvät ennen kaikkea kolmesta lähteestä: suuresta julkisesta sektorista, raskaista veroista ja työmarkkinainstituutioista. Yritystoiminta Suomessa on melkoista riskipeliä. Tästä kertovat ennen kaikkea konkurssitilastot. Vaikka meillä aloittaa vuosittain runsaasti yrityksiä, niistä 20 prosenttia katoaa ensimmäisen ja 30 prosenttia kolmen vuoden sisällä.

Lamakin kummittelee

Etelä-Suomen Sanomat 22.11.1998 Haastattelussa Finn Karelia Virkkeen toimitusjohtaja Jussi Karinen

Idänkaupan romahduksessa ja 90-luvun alun lamassa kaksi kolmannesta kotimaisista vaatevalmistajista kaatui. Samalla katosi tuhansia ompelutyöpaikkoja. Jäljelle jääneet ovat hioneet toimintaansa teräkuntoon. "On valitettavaa, että juuri nyt, kun olisi kulutustavaroiden, mm. vaatteiden, kysyntäpiikin vuoro, niin taantumasta varoittavia sormia nousee sieltä sun taältä".

Euroaika ei lupaa suomalaiselle vaateteollisuudelle kovin ruusuista tietä ja kukkurakaupalla kahisevaa, jos ensi vuodenvaihteessa syntyvä eurovaluutta noteerataan kovin vahvaksi verrattuna Yhdysvaltain dollariin, ja jos Ruotsi porskuttaa maailmankaupassa euroalueen ulkopuolella heikohkolla kruunulla.